

Tilburg University

De beweging gewogen

Jacobs, J.Y.H.A.

Published in:
Acht Mei post

Publication date:
2003

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Jacobs, J. Y. H. A. (2003). De beweging gewogen: Over de beeldvorming van de Acht Mei Beweging. *Acht Mei post*, 17(5), 6-7.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

De beweging gewogen

De beeldvorming over en weer is de Acht Mei Beweging én de bisschoppenconferentie in de jaren nadien parten blijven spelen.

De manifestaties hadden het karakter van een 'marktplaats', van een 'ontmoetingsplaats' en van een 'speelplaats'. Er is nooit sprake geweest van een proces van 'verkerkelijking' en dus van een commitment van de kant van de kerkleiders. Anderzijds is de Acht Mei Beweging er nooit in geslaagd de relevantie van haar missie ook voor andere kerken dan de katholieke aannemelijk te maken.

door JAN JACOBS

Er is al vaker opgemerkt dat met de manifestatie, die het Platform Initiatieven Pausbezoek (PIP) op 8 mei 1985 op het Haagse Malieveld verzorgde, in een behoefte werd voorzien: katholieken van uiteenlopende signatuur kregen hier de kans openlijk te laten blijken dat zij het niet eens waren met de wijze waarop de bisschoppen het bezoek dat paus Johannes Paulus II drie dagen later aan Nederland zou brengen, hadden geregisseerd. Bijna 12.000 mensen grepen die kans aan om uit te dragen dat samen het geloof vieren best kon samengaan met het uitspreken van gerechtvaardigde kritiek. Leden van het episcopaat ontbraken op het Malieveld, alhoewel twee bisschoppen, Ernst van Breda en Bär van Rotterdam, graag aanwezig hadden willen zijn. Dat het er niet van kwam, hing onder meer samen met de voorwaarden die het PIP aan een bisschoppelijke aanwezigheid had menen te moeten stellen.

Twee typeringen

Een hoogtepunt van de manifestatie vormde de toespraak van de Nijmeegse hoogleraar Edward Schillebeeckx, ook al zullen de meeste aanwezigen dat niet zo ervaren hebben. Het compacte betoog had namelijk eerder het karakter van een degelijk theologisch referaat dan van een rede die zich gemakkelijk in het gehoor van mensen vastzet. De tekst bevatte een aantal – overigens door en door katholieke – stellingnamen over de rol van God in de geschiedenis, de plaats van de kerken in de wereld en de betekenis van de kerkelijke ambten tegen de achtergrond van een veranderend kerkbeeld. De uitspraken hadden een veel grotere reikwijdte dan het daar en toen van die op zichzelf memorabele 8 mei.

Het was dan ook een gemiste kans dat toen in het

najaar van 1985 besloten werd het PIP om te bouwen tot de Acht Mei Beweging de rede van Schillebeeckx niet gebruikt is voor het opstellen van een tekst, die naast de intentieverklaring die op 8 mei 1985 was aangenomen, richtinggevend kon zijn bij de vormgeving van 'het andere gezicht van de kerk' in de toekomst. Zo'n tekst had de deelnemende organisaties aan een gemeenschappelijke noemer kunnen helpen.

Het besluit om als Acht Mei Beweging op 8 mei 1986 een tweede manifestatie te houden, nu in de Bossche Brabanthallen, was een vondst. Dat gold vooral voor de naam *Acht Mei Beweging*. Daarmee wilde het organiserend Beleidsplatform terecht benadrukken dat de kerk niet alleen een instituut was maar zich ook als een beweging kon profileren. Hoe deze twee typeringingen zich ten opzichte van elkaar verhielden, bleef echter wat onduidelijk. De bisschoppen wekten in elk geval de indruk dat ze op gespannen voet met elkaar stonden, getuige hun commentaar dat "de voortgang van het geloven door katholieke christenen heel bewust diende te worden nagestreefd in de geordende gemeenschap van de kerk, dus onder leiding van en in verbondenheid met paus en bisschoppen".

Nederlandse aangelegenheid

Dit werd door de overgrote meerderheid van participanten en sympathisanten van de Acht Mei Beweging overigens niet ter discussie gesteld. Wat hun wel dwars zat, was de gang van zaken rond de bisschopsbenoemingen waarmee katholiek Nederland sinds 1970 was geconfronteerd. Daardoor had de kerk in ons land bisschoppen gekregen, die naar hun overtuiging onvoldoende recht deden aan het feit dat de kerk "het door God bijeengeroepen volk was, waarin alle gelovigen gelijk waren...". Deze

De manifestaties hadden ook het karakter van een 'speelplaats' | foto Martin Kemperman

beeldvorming over en weer is de Acht Mei Beweging én de bisschoppenconferentie in de jaren nadien parten blijven spelen. Dat en het feit dat in elk geval kardinaal Simonis het mislukken van het pausbezoek altijd is blijven verbinden met het PIP en met de daaruit voortgekomen Acht Mei Beweging, heeft een extra druk gelegd op de betrekkingen tussen de Acht Mei Beweging en het episcopaat.

Eigen aan een beweging is een bepaalde dynamiek. Een goed voorbeeld biedt in dit opzicht de oecumenische beweging. Ontstaan in kringen van geëngageerde kerkmensen, werd deze beweging op zeker moment een beweging *in* en op termijn zelfs een beweging *van* de kerken en dus ook van hun leiders. Die 'verkerkelijking' heeft in de onderscheiden kerken uiteenlopend uitgedrukt, maar dat heeft er niet toe geleid dat de dynamiek van de oecumenische beweging, die het karakter had van een oproep tot bekering, volledig tot stilstand kwam. Deze beweging beweegt nog steeds. Dat is onder meer te danken aan het feit dat kerken elkaar blijven bevragen op die bereidheid om zich te bekeren.

Dynamiek tijdens manifestaties

De Acht Mei heeft als beweging in vergelijking met de oecumenische beweging altijd zeker twee handicaps gehad: er is nooit sprake geweest van zo'n proces van 'verkerkelijking' en dus van een *commitment* van de kant van de kerkleiders; en andere kerken hebben in de richting van deze beweging nooit een gewetensfunctie vervuld. Of om het anders te formuleren: de Acht Mei Beweging is er nooit in geslaagd de relevantie van haar missie ook voor andere kerken dan de katholieke aannemelijk te maken. Beide handicaps hingen overigens samen met de ontstaansgeschiedenis van de beweging. Daar kwam nog bij dat de Acht Mei Beweging, anders dan bijvoorbeeld de liturgische beweging, te lang uitsluitend een Nederlandse aangelegenheid is

gebleven.

De dynamiek, eigen aan de Acht Mei Beweging, is vooral tijdens de in totaal zestien landelijke manifestaties die de beweging vanaf 1985 heeft georganiseerd, aan de dag getreden. Die manifestaties hebben ook het gezicht van de beweging bepaald. Ze hadden het karakter van een 'marktplaats'. Daar was niet alleen veel 'te koop', maar nog veel meer 'te krijg': met name informatie, inspiratie en

engagement. Ze hadden ook het karakter van een 'ontmoetingsplaats'. Daar getuigden vertegenwoordigers van participanten en sympathisanten niet alleen van hun geloof, maar bevroegen zij elkaar ook op dat geloof. Ze hadden tenslotte ook het karakter van een 'speelplaats'. Daar werd in de vorm van vieringen heil van Godswege verwoord en als belofte uitgedragen. Ervaringen die tijdens die manifestaties werden opgedaan, zijn vervolgens elders in de geloofsgemeenschap in praktijk gebracht.

In een publicatie uit 1995 werd de Acht Mei Beweging getypeerd als "een beweging van mensen die zoekend geloven en gelovig zoeken. Voor hen is de bestaande orde in de samenleving en de kerk(en) niet bij voorbaat heilig"... Deze typering was ontleend aan een intern rapport uit 1993. De samenstellers hadden zich onder meer laten inspireren door een spraakmakende toespraak van kardinaal Alfrink uit 1969. In een eveneens interne notitie uit 2001 wordt de typering nog eens herhaald. In 1969 zei Alfrink: "Het is de taak van de bisschoppen om het proces van gelovend zoeken en zoekend geloven, een avontuur dat tegelijkertijd een persoonlijke én een gemeenschappelijk aspect heeft, de grootst mogelijke kans te geven." Als en zolang er bisschoppen zijn, die deze woorden kunnen blijven beamen, is het besluit om de Acht Mei Beweging op te heffen verdedigbaar.

De auteur is hoogleraar voor geschiedenis van kerk en theologie aan de Theologische Faculteit Tilburg van de Universiteit van Tilburg. Hij heeft een aantal jaren deel uitgemaakt van de Studiecommissie van de Acht Mei Beweging.

